

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора Коломієць Алли Миколаївни
на дисертаційне дослідження Осадчої Катерини Петрівни
«Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх
учителів до тьюторської діяльності», представлене
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

**Актуальність дисертаційного дослідження та зв'язок із планами
відповідних галузей науки**

Нині у закладах загальної середньої освіти освітню діяльність організовано з урахуванням навичок XXI століття відповідно до індивідуальних стилів, темпу, складності та навчальних траєкторій учнів. Успішне виконання цього завдання значною мірою залежить від професійної компетентності учителя, його здатності добирати методично ефективні форми, методи і засоби навчання учнів та розвитку їх творчої активності та індивідуальних здібностей. У сучасній школі вчитель має бути готовий до ролі організатора освітньої діяльності учнів, компетентного консультанта і помічника, який може навчити учнів формувати свій освітній запит, самостійно здобувати знання, використовуючи різноманітні дослідницькі прийоми, і оцінювати отриманий результат. У зв'язку з цим зростають вимоги до якості професійної підготовки майбутніх учителів. Заклади загальної середньої освіти потребують учителів, які не лише володіють професійними вміннями методично правильно проводити уроки, а й здатні забезпечувати реалізацію індивідуальної освітньої програми учнів різного шкільного віку. Значний потенціал для виконання цього

завдання має вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності.

Відтак, наукова проблема, пов'язана з визначенням теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності, є соціально значущою і затребуваною сьогоденням, а наукове дослідження Осадчої К.П. – своєчасним і актуальним.

Наукове дослідження Катерини Петрівни ґрунтується на основних положеннях чинних законодавчих і нормативних документів, державних програм, концепцій, виконане в межах науково-дослідних робіт кафедри інформатики і кібернетики Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького «Розробка інтелектуальної системи інформаційного та когнітивного супроводу функціонування національної рамки кваліфікацій» (2015–2016 рр.) (номер державної реєстрації 0015U000257) і «Система підготовки майбутніх фахівців з комп'ютерних наук та інформаційних технологій до професійної діяльності» (2017–2019 рр.) (номер державної реєстрації 0117U004246) та відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України «Про проведення всеукраїнського експерименту з упровадження науково-педагогічного проекту “Школа тьюторської майстерності”» № 730 від 30.06.2016.

Тема докторської дисертації затверджена Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 8, від 24 лютого 2016 року) та узгоджена Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАПН України (протокол № 5, від 14 червня 2016 року).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, підтверджується результатами дослідження, здійсненого дисертанткою, і, в

цілому, не викликає сумніву. Наукові твердження Осадчої К.П., що сформульовані у дисертаційній роботі, є логічно послідовними і переконливими, характеризуються високим рівнем наукового узагальнення та всебічно висвітлюють досліджуваний феномен. Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження та його висновків зумовлені чітко визначеною методологією дослідження, що наведена у п.п. 1.4. Для виконання завдань дослідження дисертанткою було використано оптимальний та достатній комплекс наукових методів як загальнонаукових та теоретичних, так і емпіричних та статистичних. У дисертаційній роботі представлено всі необхідні рівні наукової новизни, отримані у процесі дослідження.

Висновки дисертаційної роботи логічні й переконливі. Додатки всебічно відображають проведення дослідно-експериментальної роботи та надають уявлення про розроблене навчально-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. Представлений матеріал ретельно систематизований і має важливе теоретичне та практичне значення для використання в освітній практиці закладів освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується широким оглядом вітчизняних і зарубіжних науково-педагогічних праць (загалом 601 джерело) із теми дисертації. Вірогідність результатів дослідження забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням методів, адекватних меті й завданням дослідження, репрезентативністю вибірки в педагогічному експерименті, кількісним та якісним аналізом емпіричних результатів, застосуванням методів математичної статистики.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробці і впровадженні освітньої програми вищої освіти для другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 014.09

«Середня освіта (Інформатика)»; двох навчально-методичних посібників; навчально-методичних комплексів і робочих програм з двох нормативних дисциплін та навчальної програми з однієї варіативної дисципліни; методичних рекомендацій з дисциплін «Тьюторство у сфері освіти» й «Організація дистанційного навчання у навчальному закладі»; дев'яти тем до семи нормативних дисциплін бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»; сертифікаційних освітніх програм «Тьюторський супровід дітей шкільного віку» та «Тьюторство у системі дистанційного навчання»; комплексу професійно-орієнтованих вправ для формування тьюторської компетентності і засобів діагностики та контролю успішності з дисциплін «Тьюторство у сфері освіти» та «Організація дистанційного навчання у навчальному закладі».

У ході дослідження здобувачем було розв'язано всі поставлені завдання. Вірогідність результатів дослідження, їх наукова новизна, теоретичне і практичне значення переконливо аргументовані й не викликають сумнівів.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Дисертаційне дослідження Осадчої К.П. відзначається цілісністю й логічною завершеністю викладеного матеріалу. Дослідницький пошук було зосереджено на розв'язанні суперечностей, виявлених дисертанткою у системі професійної підготовки майбутніх учителів. Матеріали дисертації логічно структуровані й подані в основному змісті роботи, що складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, шести розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Здобувачка продемонструвала глибоке й різнобічне осмислення досліджуваної проблеми.

У вступі чітко сформульовано актуальність та суперечності дослідження, висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, коректно сформульовано мету, завдання дослідження та визначено його об'єкт, предмет і

гіпотезу, розкрито концептуальні положення та наукову новизну, охарактеризовано методи дослідницького пошуку та практичне значення одержаних результатів, а також подано відомості про апробацію і впровадження результатів дисертаційного дослідження та конкретизовано особистий внесок у працях, написаних у співавторстві.

Найбільш суттєвими результатами дисертації є:

- обґрунтована структура тьюторської компетентності вчителя закладу загальної середньої освіти, що включає сугестивний, психологічний, педагогічний, організаторський, інформаційно-технологічний, методичний, комунікативний, перцептивний та науково-дослідницький компоненти

- концепція та модель професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти;

- організаційно-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності;

- періодизація становлення та розвитку тьюторства в Україні та класифікація напрямів використання зарубіжного досвіду підготовки тьюторів, що мають адаптаційний потенціал в Україні;

- визначення змісту поняття «професійна підготовка майбутніх учителів до тьюторської діяльності».

Раціонально дібрані методи дослідницького пошуку дали змогу Осадчій К.П. здійснити аналіз базових понять, а саме : «тьютор», «тьюторство», «тьюторський супровід», «тьюторська компетентність», «тьюторська діяльність», «індивідуальна освітня траєкторія», «індивідуальний освітній маршрут», «індивідуальна освітня програма», «професійна підготовка майбутніх учителів до тьюторської діяльності».

Дисертантка правомірно визначає провідною ідеєю концепції положення про те, що професійна підготовка майбутніх учителів до тьюторської діяльності має здійснюватися з урахуванням запитів ринку праці та соціального замовлення, що відображається у вимогах до тьюторської компетентності, а

також у загальних психолого-педагогічних, методичних і технологічних вимогах до навчально-методичних та інформаційних ресурсів ППМУТД, що відображається у змісті підготовки, застосованих формах, методах, засобах та технологіях навчання й контролю, спрямованих на формування тьюторської компетентності.

У результаті використання методів теоретичного аналізу наукової літератури та логічного узагальнення Осадчий К.П. вдалося визначити суть поняття «професійна підготовка майбутніх учителів до тьюторської діяльності» поетапне формування тьюторської компетентності майбутніх учителів за допомогою вивчення доцільного змісту, застосування комплексу форм, методів, засобів та технологій навчання, вирішення доцільно підібраних завдань, що відповідають компонентам тьюторської діяльності (мотиваційний, діагностичний, освітньо-цільовий, організаційний, рекомендаційно-ресурсний, навчально-методичний, консультативний, рефлексійно-корекційний, науково-пізнавальний), з використанням інформаційно-освітнього середовища.

Логічною структурованістю вирізняється спроектована дослідником модель професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти, що візуалізована сукупністю взаємопов'язаних складових: цільового, філософсько-світоглядного, теоретико-методологічного, змістово-процесуального, критеріально-оцінювального, результативного.

Позитивного оцінювання заслуговують виокремлені й обґрунтовані дисертанткою організаційно-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. Відповідно до вихідної концептуальної ідеї, цілком логічно спроектовано зміст, визначено форми, методи, технології та засоби професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності, а також спроектовано інформаційно-освітнє середовище професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності.

Схвалення заслуговує географія проведення констатувального експерименту, яким було охоплено учнів, батьків, вчителів закладів загальної середньої освіти та викладачів закладів вищої освіти Запорізької, Дніпропетровської, Тернопільської, Київської, Львівської, Одеської, Вінницької областей.

Авторка переконливо доводить, що традиційна практика професійної підготовки майбутніх учителів не відповідає сучасним вимогам. У той же час результативність розроблених та обґрунтованих автором організаційно-методичних засад професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності доведено шляхом фіксації позитивної динаміки сформованості тьюторської компетентності у студентів експериментальної групи.

Висновки до розділів та загальні висновки дисертаційного дослідження є обґрунтованими, логічно пов'язаними з процесом поступового виконання завдань та реалізації мети дослідження.

Викликає схвалення широка апробація результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Публікації Осадчої К.П. відображають всі основні положення дисертаційного дослідження.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Зміст автореферату ідентичний до тексту дисертації, а наукові положення, висновки й рекомендації, що наведені в авторефераті, належним чином обґрунтовані й розкриті в рукописі дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

1. Враховуючи незаперечну актуальність та фундаментальність проведеного дослідження, на нашу думку, варто було б більш чітко обґрунтувати методологічну значущість одержаних результатів та виокремити їх вплив на розвиток категорійно-поняттєвого апарату сучасної теорії і практики професійної освіти.

2. У п.1.3. «Проблема професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності у педагогічній теорії» не вистачає більш глибокого критичного аналізу наукових досліджень щодо професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності.

3. У дослідженні, на наш погляд, дуже ґрунтовно представлено історичний контекст проблеми та зарубіжний досвід підготовки тьюторів. Варто було б не так детально заглиблюватися у історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку тьюторства в освіті України та компаративний аналіз проблеми тьюторства.

4. Дискусійним вважаємо виділення у складі тьюторської компетентності сугестивного компонента, адже сугестія – це сукупність різних засобів вербального і невербального емоційно забарвленого впливу на людину з метою створення у неї певного стану або спонукання її до певних дій.

5. Не применшуючи вагомості практичного внеску дисертантки, вважаємо за доцільне відзначити, що у роботі не приділено достатньо уваги ролі самостійної роботи майбутніх учителів у їх професійній підготовці до тьюторської діяльності.

6. У дисертації характеризуються певні цінності тьюторської діяльності, у ході експерименту застосовувалася методика Г. В. Резапкіна для визначення пріоритетних цінностей майбутніх учителів. Проте в концепції дослідження та змісті професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності ціннісна основа представлена не чітко.

Водночас потрібно зазначити, що ці зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та спонукають до наукової дискусії, а отже не нівелюють загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Осадчої Катерини Петрівни.

Загальний висновок

Дисертаційна робота К.П. Осадчої на тему «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності»

виконана вперше і є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій представлені нові науково-обґрунтовані та практично цінні результати, що полягають у дослідженні проблеми ефективної професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових і концептуальних положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до докторської дисертації.

Вважаємо, що представлене до захисту дисертаційне дослідження «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності» відповідає профілю спеціалізованої вченої ради та вимогам, що ставляться до дисертацій, а саме: 9, 10, 12, 13, 14 Постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» (із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015 та № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор, Осадча Катерина Петрівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

Алла КОЛОМІЄЦЬ

Вразок підпису *Коломійцев А.М.*

засвідчую

Зав. канцелярією

Колмокевич Р.І.

" " 20 р.